

XALQARO VA MILLIY TAJRIBALAR ASOSIDA “ADM JIZZAKH” MCHJDA MIKROIQTISODIY TAHLILNI TAKOMILLASHTIRISH YO‘NALISHLARI

Qodirov Kamoliddin Qaxramonovich

Bozor iqtisodiyoti sharoitida korxonalar faoliyatining samaradorligini oshirish, mavjud resurslardan oqilona foydalanish va uzoq muddatli raqobatbardoshlikni ta'minlash dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Ayniqsa, avtomobilsozlik sanoati kabi kapital sig'imi yuqori bo'lgan tarmoqlarda boshqaruv qarorlarini qabul qilishda mikroiqtisodiy tahlil muhim ahamiyat kasb etadi. Mikroiqtisodiy tahlil korxonaning ishlab chiqarish, moliyaviy va investitsion faoliyatini baholash, xarajatlarni optimallashtirish, rentabellik darajasini oshirish hamda iqtisodiy xavflarni oldindan aniqlash imkonini beradi.

O'zbekiston sanoatining yetakchi korxonalaridan biri bo'lgan “ADM Jizzakh” MCHJ mamlakat avtomobilsozlik sanoatining rivojlanishida muhim o'rin tutadi. Korxonada zamonaviy avtomobillar ishlab chiqarilishi, yangi texnologiyalarni joriy etilishi va xalqaro hamkorlik aloqalarining kengayib borishi iqtisodiy tahlil tizimini yanada takomillashtirish zaruratini yuzaga keltirmoqda. Shu sababli korxonada faoliyatini mikroiqtisodiy jihatdan chuqur tahlil qilish va xalqaro tajribalar asosida samarali boshqaruv mexanizmlarini ishlab chiqish muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega.

Jahon amaliyotida avtomobilsozlik korxonalarida mikroiqtisodiy tahlilning zamonaviy usullari keng qo'llanilmoqda. Xususan, Yaponiya, Germaniya, Janubiy Koreya va AQSh avtomobil ishlab chiqaruvchilari ishlab chiqarish xarajatlarini boshqarishda Lean Manufacturing, Kaizen, Six Sigma va Just-in-Time tizimlaridan samarali foydalanmoqda. Mazkur yondashuvlar korxonalariga ishlab chiqarish jarayonlaridagi ortiqcha xarajatlarni kamaytirish, mahsulot sifatini oshirish va mehnat unumdorligini yaxshilash imkonini bermoqda. Shuningdek, rivojlangan mamlakatlarda korxonada faoliyatini baholashda KPI (Key Performance Indicators), Balanced Scorecard hamda Business Intelligence texnologiyalaridan foydalanish keng tarqalgan.

Xalqaro tajribaning yana bir muhim jihati korxonalarda raqamli iqtisodiyot elementlarini joriy etish bilan bog‘liq. Bugungi kunda yirik avtomobil ishlab chiqaruvchi kompaniyalar sun‘iy intellekt, katta ma‘lumotlar (Big Data), ERP va CRM tizimlari yordamida korxonada faoliyatining barcha yo‘nalishlarini real vaqt rejimida monitoring qilib bormoqda. Natijada ishlab chiqarish quvvatlaridan foydalanish samaradorligi oshib, xarajatlar qisqarib, boshqaruv qarorlari sifat jihatidan yaxshilanmoqda.

Milliy tajribani tahlil qilish shuni ko‘rsatadiki, O‘zbekistonda ham sanoat korxonalarining iqtisodiy samaradorligini oshirishga qaratilgan keng ko‘lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Korporativ boshqaruv tamoyillarini joriy etish, xalqaro moliyaviy hisobot standartlariga o‘tish, raqamli texnologiyalarni keng tatbiq etish va biznes jarayonlarni avtomatlashtirish bo‘yicha qator dasturlar ishlab chiqilgan. Biroq ayrim korxonalarda iqtisodiy tahlil tizimi hali ham an‘anaviy usullarga asoslanganligi sababli mavjud resurslardan foydalanish samaradorligini to‘liq baholash imkoniyati cheklanmoqda.

“ADM Jizzakh” MCHJ faoliyatini yanada takomillashtirish maqsadida mikroiqtisodiy tahlil tizimiga zamonaviy yondashuvlarni joriy etish maqsadga muvofiq hisoblanadi. Jumladan, ishlab chiqarish xarajatlarini funksional tahlil qilish, tannarx shakllanishiga ta‘sir etuvchi omillarni chuqur o‘rganish, mahsulot rentabelligini segmentlar kesimida baholash va iqtisodiy prognozlash usullarini qo‘llash zarur. Bundan tashqari, korxonada KPI tizimini joriy etish orqali har bir bo‘lim va xodim faoliyati samaradorligini baholash, resurslardan foydalanish natijadorligini aniqlash hamda strategik maqsadlarga erishish darajasini nazorat qilish mumkin.

Shuningdek, korxonada Business Intelligence platformalari asosida raqamli tahlil tizimini yaratish boshqaruv qarorlarining tezkorligi va aniqligini oshiradi. Mazkur tizim ishlab chiqarish hajmi, sotuvlar dinamikasi, xarajatlar tarkibi, mehnat unumdorligi va moliyaviy natijalar bo‘yicha doimiy monitoring olib borish imkonini beradi. Bu esa korxonaning ichki imkoniyatlarini aniqlash va bozor talablariga mos ravishda rivojlanish strategiyasini ishlab chiqishga xizmat qiladi.

Xulosa qilib aytganda, xalqaro va milliy tajribalar asosida “ADM Jizzakh” MCHJda mikroiqtisodiy tahlilni takomillashtirish korxonasi faoliyati samaradorligini oshirish, ishlab chiqarish xarajatlarini optimallashtirish, rentabellik darajasini ko‘tarish hamda raqobatbardoshlikni mustahkamlashning muhim omili hisoblanadi. Zamonaviy tahlil usullari va raqamli texnologiyalarning joriy etilishi korxonaning uzoq muddatli barqaror rivojlanishini ta’minlashga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi PF–60-son Farmoni. “2022–2026-yillarga mo‘ljallangan Yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to‘g‘risida”.
2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 5-oktabrdagi PF–6079-son Farmoni. “Raqamli O‘zbekiston – 2030” strategiyasini tasdiqlash va uni samarali amalga oshirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”.
3. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O‘zbekiston strategiyasi. – Toshkent: “O‘zbekiston”, 2021. – 464 b.
4. Abdullayev Y.A., Ibragimov A.A. Iqtisodiy tahlil nazariyasi. – Toshkent: Iqtisod-Moliya, 2020. – 352 b.
5. Shodmonov Sh.Sh., G‘afurov U.V. Iqtisodiyot nazariyasi. – Toshkent: Iqtisod-Moliya, 2021. – 560 b.
6. Samuelson P.A., Nordhaus W.D. Economics. 20th Edition. – New York: McGraw-Hill Education, 2022. – 752 p.
7. O‘zbekiston Respublikasi Statistika agentligi ma’lumotlari. – <https://stat.uz>
8. O‘zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi materiallari. – <https://imv.uz>